

**Правила проведення
обласного фестивалю юних мовознавців
«Мова мого роду – мова мого народу»**

I. Загальні положення

1. Ці Правила визначають порядок проведення обласного фестивалю юних мовознавців «Мова мого роду – мова мого народу» (далі – Фестиваль).

2. Фестиваль проводиться на засадах відкритості та прозорості.

3. Організацію та проведення Фестивалю здійснює департамент освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації (далі – департамент), організаційно-методичне забезпечення проведення Фестивалю – комунальний позашкільний навчальний заклад «Донецька обласна Мала академія наук учнівської молоді» (далі - КПНЗ «ДОМАНУМ»).

4. Мета Фестивалю – збереження зразків українських говірок Донеччини; підтримка, розвиток та збереження матеріальної й духовної української національно-культурної спадщини, традицій, звичаїв, побуту через відео- та аудіо фіксацію оповідей носіїв українських говірок у Донецькій області.

5. Завдання Фестивалю:

- формування позитивного іміджу Донеччини як краю, де здавна функціонує не лише літературний, а й живомовний (діалектний) різновид української національної мови, де знають українські національні традиції та обряди, тобто краю, який природно, генетично здавна тісно пов'язаний з іншими регіонами України;
- виховання толерантного мислення, готовності до пізнавального діалогу, естетичних смаків, становлення особистості як носія рідно-національних культурних цінностей, національної самосвідомості, патріотизму;
- збереження історичної пам'яті українського народу, розвиток і підтримка української національної культури;
- пізнання і вивчення української звичаєвої культури, духовних цінностей українців Донеччини;
- вивчення та збереження багатомістової спадщини краю, джерел автентичного фольклору в піснях, народній музиці, дійстві, костюмах, етнографічній атрибутиці, авторському національно-стилізованому мистецтві;
- заохочення молоді до збереження й вивчення місцевих українських говірок, фольклору, етнографії;

- документальне фіксування безперечного факту функціонування української мови на території Донецької області за допомогою записаних аудіо- та відео розповідей від місцевих жителів різних населених пунктів.

6. Під час проведення Фестивалю обробка персональних даних його учасників здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства.

7. Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторських прав здійснюється у порядку, встановленому чинним законодавством України.

II. Учасники Фестивалю

У Фестивалі беруть участь учні 5-11 класів закладів загальної середньої освіти, вихованці (учні, слухачі) закладів позашкільної освіти (далі – учасники) Донецької області, які підготували роботи на визначену цими Правилами тематику.

III. Організаційний комітет Фестивалю

1. Для організації та проведення Фестивалю створюється організаційний комітет, до складу якого входять керівники закладів позашкільної освіти, працівники органів управління освітою та науково-методичних установ, представники органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадських організацій, товариств, благодійних фондів (за згодою).

2. Персональний склад організаційного комітету затверджується окремим наказом директора департаменту за поданням КПНЗ «ДОМАНУМ».

3. Очолює організаційний комітет Фестивалю голова. Голова організаційного комітету:

визначає і розподіляє повноваження членів організаційного комітету;
керує роботою з організації та проведення Фестивалю.

4. Члени організаційного комітету Фестивалю:
здійснюють організаційну роботу щодо проведення Фестивалю;
забезпечують порядок проведення Фестивалю.

5. Секретар організаційного комітету Фестивалю:
оформляє документи щодо проведення та підведення підсумків Фестивалю;

сприяє висвітленню результатів Фестивалю в засобах масової інформації.

V. Порядок проведення Фестивалю

1. Конкурс проводиться у 2020 році в один етап на рівні області:
  - до 15 березня 2020 року на електронну адресу: mandonetsk@ukr.net з позначкою «Фестиваль, (місто/село, район)» надсилаються аудіо- чи відеозаписи в електронному вигляді із зазначенням номінації:
    1. Файл «Заявка».
    2. Файл «Відомості про експлоратора (записувача) та інформанта (-ів).
    3. Файл «Аудіозапис (-и)».
    4. Покликання на Інтернет-ресурс, де розміщено відеозапис.
  - 16-23 березня 2020 року організаційним комітетом вивчаються та аналізуються аудіо- та відеозаписи, подані на Фестиваль
  - 26 березня 2020 року проводиться обласний фестиваль юних мовознавців «Мова мого роду – мова мого народу».

2. Конкурс проводиться в номінаціях:

- «Історія родини – історія країни»;
- «Роде наш красний, роде наш прекрасний»;
- «Захоплення моєї родини (рибальство, бджільництво, вишивання, ткацтво тощо)»;
- «Улюблені страви моєї родини»;
- «Місцеві легенди і міфи»;
- «Місцеві обряди, свята, традиції»;
- «Місцеві назви одягу та взуття»;
- «Місцеві назви свійських і диких тварин та птахів»;
- «Місцеві назви рослин і дерев».

VI. Вимоги до робіт учасників Фестивалю

На Фестиваль подаються відеоролики – самостійно створені відеокліпи, репортажи або інтерв'ю, які відповідають тематиці Фестивалю.

Відомості про інформанта, записувача, місце й дату запису треба подати окремим файлом.

Місце і дата запису: назва села (селища, міста), район, область; дата запису.

Відомості про інформанта: прізвище, ім'я, по батькові, рік і місце народження, освіта, місце проживання, сім'я, захоплення тощо; якщо людина

переїжджала, зазначити, у якому році й куди, щоб показати, у якому населеному пункті прожила більшу частину свого життя.

Відомості про експлоратора (записувача): прізвище, ім'я, по батькові, учень ... класу ... школи; прізвище, ім'я, по батькові, учитель ... (який предмет викладає, у якій школі).

Якість аудіо- чи відеозапису має бути такою, щоб можна було здійснити подальше розшифрування із викладом тексту розповіді фонетичною транскрипцією.

Для успішного виконання завдань Фестивалю просимо звернути Вашу увагу на такі аспекти роботи:

1. Інформантами для запису відео- та аудіоматеріалів бажано обирати людей старшого віку, які все своє життя чи більшу його частину прожили в тому населеному пункті, зразок говірки якого Ви подаєте. Відповідно інформант спілкується тією мовою, якою говорять місцеві мешканці.

2. Для зручності записування поспілкуйтеся з інформантом до початку технічного запису, щоб заспокоїти людину, пояснити, що це зовсім не іспит, на якому треба показати зразкове володіння українською літературною мовою. Навпаки, мова спілкування має бути якомога природнішою, звичною для всіх учасників спілкування. Тому не обов'язково задавати питання літературною мовою, а навіть навпаки: самі питання записувача можуть також бути зразком місцевої говірки, якщо Ви їх перефразуйте й наблизите до місцевого мовлення (говоріть так, ніби Ви просто спілкуєтеся, «балакаєте» без усякого там диктофона чи відеокамери).

3. Важливо зробити запис живого невимушеного мовлення. Тому в жодному разі не треба записувати й давати інформантам текст для читання. Якщо будуть певні паузи, розмірковування, вигуки, неповні речення тощо, це свідчить лише про природність зафіксованих зразків. Уявіть, що Ви робите «фотографію живого мовлення», а запис заздалегідь підготовлених текстів – це вже так чи інакше змінена й відредагована інформація. Навіть інтонація говоріння й читання – це абсолютно різні речі.

Мінімальна тривалість відео- чи аудіо записів із розповідями місцевих жителів – 10-15 хвилин загального звучання (основа – зазначені номінації, проте якщо інформатор розказуватиме цікаво, варто записувати й тексти іншої тематики).

У номінації **«Історія родини – історія країни»** учасники презентують аудіо- чи відеозаписи із розповідями-спогадами про історію власної родини (можливо, спогади старших членів родини про голодомор, війну тощо).

У номінації **«Роде наш красний, роде наш прекрасний»** – презентація свого роду (наприклад, родинного дерева), що відображає історію певної сім'ї, роду. Можна використовувати фото, а також обов'язковою є аудіо- чи відео розповідь одного чи кількох членів родини.

У номінації **«Захоплення (моєї) родини (рибальство, бджільництво, вишивання, ткацтво тощо)»** можна подати аудіо- та відео розповіді про захоплення членів своєї чи іншої родини. Далі наводимо орієнтовні питання для опитування інформантів.

Бджільництво.

Де треба утримувати бджіл взимку і влітку? Як доглядати за бджолами? Як добувати (качати) мед? Як зробити, щоб мед був якісний? Як розрізнити мед липовий, із різнотрав'я, гречаний тощо? Як вибрати на базарі гарний мед?

Вишивання.

Коли у вашому селі займалися вишиванням? Хто займався? Для чого вишивали? Що любили вишивати? Якими кольорами вишивали одяг (сорочки, блузки), рушники? Які секрети вишивання ви знаєте? Які узори вмієте вишивати? Якою технікою вишивання володієте? Коли не радили вишивати? Коли треба вишивати? Що не варто вишивати? Що треба чи можна вишивати?

Рибальство.

Опишіть водойми, наявні у вашому краї. Яка риба там водиться? Які пристрої треба використовувати, щоб її піймати? Хто у вашому селі рибалить? Коли можна ловити рибу? Коли рибу ловити не можна?

Ткацтво.

Хто займався ткацтвом? Як готували коноплі до того, щоб із них робити нитки? Розкажіть послідовність виготовлення пряжі. Як треба прясти? Які вироби можна виткати на ткацькому верстаті?

У номінації **«Улюблені страви (моєї) родини»** можна подавати докладні розповіді про страви, які готують у Вашому селі нині, і які готували раніше (із чого, спосіб приготування тощо).

Назви страв і напоїв (святкові страви і на будень, особливості їхнього приготування).

Назвіть страви, які треба обов'язково готувати на Різдво, Великдень, Маковія, Спаса тощо.

Як учинити смачний хліб? Як його спекти? Як зварити смачні вареники? Чому у вас виходить смачний борщ? Які секрети готування його ви маєте? Чи печете ви коржі? Коли і які? Що таке перепічка? Як її спекти?

Як приготувати смачне варення? Із чого?

Які страви любила готувати ваша мати? Бабуся?

Хто у вас у селі добре готує? Чому в нього так добре це виходить?

У номінації **«Місцеві легенди і міфи»** учасники можуть представити перекази про походження свого населеного пункту, його офіційної та неофіційної назви, назв кутків села, розповіді про відомих людей села; перекази про людей, що вміють лікувати, міфи про потойбічних істот тощо.

Легенди про історію виникнення населеного пункту (походження офіційної та неофіційної(-их) назв села, офіційні та народні назви вулиць, частин села, річок, озер, ставків, лісів, байраків, урвищ тощо). Відомі люди села.

Міфологічні уявлення (чорт, домовий, русалка, доля, чупокабра тощо).

Розкажіть, що ви знаєте про відьом. Чи доводилося вам із ними зустрічатися? Коли? Чи бояться люди відьом? Чому? Які випадки, пов'язані з відьмою, сталися у вашому селі?

Що ви знаєте про домового? Які випадки сталися у вашому селі, пов'язані з домовим?

Що ви знаєте про істот, які живуть у лісі, у ставку, у річці? Які розповіді знаєте про них ви знаєте? Які розповіді про долю ви знаєте? Що знаєте про чупокабру?

У номінації **«Місцеві обряди, свята, традиції»** можуть бути представлені розповіді про традиції святкування різноманітних свят і обрядів у Вашому населеному пункті.

Календарні свята (Різдво, Водохреща, Вербна неділя, Великдень, Зелена неділя, Івана Купала, Маковій, Спас, Покрова).

Розкажіть послідовно про кожне свято, як його у вас прийнято відзначати.

Весілля.

Опишіть послідовно всі обряди, які бувають до весілля. Як у вашій місцевості відбувається сватання? Хто на нього ходить? Чому? Які ще події відбуваються в нареченої чи нареченого до весілля? Як випікають коровай? Коли везуть придане до нареченого? Хто це робить?

Опишіть послідовно весілля в молодій і молодого. Хто приїжджає за молодою? Назвіть усіх учасників весілля. Що із собою везуть? Що таке гільце (вільце, різка)? Як його виготовляли? Що таке бики? Чи пришивали у вас квітку молодому чи молодій? Які подарунки дарували молодій, молодому, батькам? Як батьки обдаровували учасників весілля? Як брали могорич за молоду? Як викупали молоду?

Опишіть послідовно всі обряди, які бувають на другий чи третій день весілля в молодій чи молодого.

Родильний обряд.

Опишіть відвідини проділі. Що треба нести їй, дитині?

Як вітають дідуся й бабусю з народженням онука чи онучки? Як відзначають цю подію?

Коли хрестять дитину? Хто повинен бути присутнім на хрестинах? Як відзначають рік дитині?

Похорон.

Розкажіть послідовно про похорон, які дії треба обов'язково виконати? Як поминають покійника?

У номінації «**Місцеві назви одягу та взуття**» учасники можуть подати розповіді про традиційний одяг жінок, чоловіків, дітей у Вашому селі (місті) раніше і тепер.

Одяг, вбрання.

Опишіть святковий одяг чоловіка і жінки, який носили раніше і який носять тепер. Чи носять у вас український одяг? Коли? Які головні убори поширені для чоловіків і жінок? Який весільний одяг прийнято було вдягати до 50-их років ХХ століття? Опишіть одяг нареченої та нареченого. Опишіть буденний одяг і взуття. Який був традиційний верхній теплий одяг для чоловіків і жінок у середині ХХ століття? Якщо пам'ятаєте, то й раніше. Яким було взуття? Чи носили Ви одяг, пошитий чи вишитий власними руками? Що про нього можете розказати? Які прикраси носили раніше жінки? Які носять тепер?

У номінації «**Місцеві назви свійських і диких тварин та птахів**» мають бути розповіді про домашніх тварин і птахів, яких тримають у Вашому селі тепер і тримали раніше, а також розповіді про диких тварин і птахів Вашого краю.

Тваринництво.

Яких тварин у господарстві тримали раніше? Яких тримають тепер? Як доглядати за коровою? Як заготовляти сіно для неї? Як доглядають за телятами? Чим годують?

Як треба доглядати свиней? Що треба робити, щоб свиноматка не поїла поросят? Як вирощувати поросят? Чим їх треба годувати?

Як доглядати за домашньою птицею? Чим її треба годувати? У яких будівлях треба тримати їх влітку і взимку?

Як доглядати за козами (вівцями)? Як зробити так, щоб коза давала хороше молоко?

Дикі тварини.

Які дикі тварини живуть у вашій місцевості? Як їх називають? Які розповіді про них ви чули від односельців, старших людей? Чи поширене у вас полювання на диких тварин? Як воно відбувається? Що ви можете розповісти про вовка, лисицю, дикого кабана, лося?

Дикі птахи.

Які дикі птахи живуть у вашій місцевості? Як їх називають? Які розповіді про них ви чули від односельців, старших людей? Чи полюють у вас на диких птахів? Що ви можете розповісти про ворону, горобця, ластівку, шпака, грака, сороку, зозулю, лелеку, сича?

У номінації **«Місцеві назви рослин і дерев»** учасники фестивалю можуть представити аудіо- та відеозаписи із розповідями місцевих жителів про рослинний світ Вашого краю.

Рослинництво.

Як підготувати город восени до весни?

Коли треба саджати картоплю, сіяти цибулю, буряки, моркву, садити часник, цибулю, капусту, гарбузи, квасолу, кабачки, помідори, огірки тощо?

Як доглядати за картоплею? Як доглядати за огірками, помідорами, гарбузами, капустою?

Як вибирають картоплю, огірки, помідори, буряки, капусту?

Лікарські рослини, їхні цілющі властивості.

Які лікарські рослини ви збираєте? Коли і для чого? Як ви готуєте ліки із цих рослин?

Які лікарські рослини ви самі вирощуєте? Хто з односельчан вирощує лікарські рослини? Які і для чого?

VII. Фінансові умови

Витрати на організацію та проведення Фестивалю здійснюються за рахунок коштів, не заборонених чинним законодавством України.

на участь у обласному фестивалі юних мовознавців
«Мова мого роду – мова мого народу»

Номінація:

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові учасника	Клас	Назва навчального закладу	Прізвище, ім'я, по батькові керівника, контактний телефон
1				
2				